

Lesduur: 55 minuten

LES 2 VRIJHEID DICHTERBIJ LESVOORBEREIDING

ER REED EEN TREIN NAAR SOBIBOR

Lespakket bij de getuigenis van Jules Schelvis (1921 - 2016)

Vooruitblik op de les

De leerlingen luisteren naar een muziekfragment uit de film van Jules Schelvis. Ze doen een associatieoefening ter voorbereiding op het schrijven van een gedicht waarin ze hun gedachten en gevoelens bij de muziek en het verhaal van Jules opschrijven. Tot slot schrijven de leerlingen een gedicht over vrijheid.

Doel van de les

De leerlingen verwoorden hun eigen emoties bij de muziek en bij het verhaal van Jules in een gedicht over vrijheid.

Materialen

- Tekenpapier
- Potloden/pennen
- Kladpapier
- Schrijfpapier
- Muziekfragment bij Les 2 (zie USB stick)
- Werkblad

Voorbereiding

- Leg de materialen klaar.
- Zet het muziekfragment klaar op het digibord.
- Print voor alle leerlingen een werkblad uit.
- Deel vooraf kladpapier, tekenpapier en schrijfpapier uit.

Introductie

5 minuten

Ga kort in op de anti-Joodse maatregelen waarnaar verwezen wordt in de leestekst. Joden werden in hun vrijheid beperkt. Bespreek met de leerlingen wat zij denken dat dit betekende. Geef eventueel voorbeelden: Joden mochten niet meer met de bus of naar het zwembad. Joodse kinderen mochten niet meer naar gewone scholen. Alle Joden vanaf 6 jaar moesten een ster dragen zodat iedereen kon zien dat ze Joods waren. Uiteindelijk leidden de anti-Joodse maatregelen tot razzia's waarbij Joden gearresteerd en gevangengenomen werden. Veel Joden probeerden aan een onderduikadres te komen om uit handen van de Nazi's te blijven. Kortom Joden, en dus ook Jules, verloren hun vrijheid.

De wens van Jules is dat zijn verhaal een bijdrage levert aan een betere wereld, een wereld waarin iedereen in vrijheid kan leven. Vraag de leerlingen om

op een kladblaadje vijf woorden te schrijven die direct bij hen opkomen als ze denken aan *vrijheid*.

Instructie

5 minuten

Vertel dat de kinderen gaan luisteren naar een muziekfragment en dat ze daarna een plattegrond gaan tekenen van *vrijheid*.

Vertel dat Jules veel van muziek hield. Hij speelde zelf gitaar, maar hij luisterde ook graag naar muziek van anderen. Muziek hield hem tijdens moeilijke tijden op de been. Het gaf hem in gevangenschap toch een beetje vrijheid. Toen hij na de oorlog samen met zijn vriend Leo de Vries de vier dagen durende dodenmars van Radom naar Tomaszow moest lopen, wisten ze de aandacht van de honger en de pijn af te leiden door om de beurt een stukje muziek te neuriën of te zingen. De ander moest dan raden om welk muziekstuk het ging, of welke componist het had geschreven. Muziek bleef zijn hele leven belangrijk voor hem.

Uitvoering

30 minuten

Zet de muziek aan. Laat de kinderen naar de muziek luisteren. Speel het fragment nog een keer af. Bespreek daarna kort wat de kinderen er in hoorden. Past deze muziek het best bij *gevangenschap* of bij *vrijheid*? (Er is geen goed of fout, het gaat erom wat de kinderen er in horen en dat ze dat onder woorden kunnen brengen.)

Vertel dat Jules de hele oorlog droomde van vrijheid. Maar hoe ziet vrijheid eruit?

Geef de kinderen de opdracht om een plattegrond van vrijheid te tekenen. Ze kunnen daarbij inspiratie halen uit de woorden op hun kladblaadje. Als ze dat moeilijk vinden vraag hen dan zich vrijheid voor te stellen als een *wereld*, om vervolgens te bedenken hoe die wereld eruit zou kunnen zien.

Help de leerlingen om de begrippen te verbeelden door het stellen van vragen als:

- Wat voor gebouwen kom je tegen in de wereld van vrijheid?
- Hoe ziet de natuur eruit?
- Welke dieren lopen er rond?
- Wat voor kleuren kom je er tegen?
- Hoe zien de mensen eruit?
- Wat voor kleren dragen ze?
- Hoe bewegen mensen zich er voort?

- Wat voor spullen hebben ze bij zich?
- Wat kun je er allemaal doen?
- Wat zal je er nooit tegenkomen?

Geef deze hints niet klassikaal, maar alleen aan de leerlingen die zelf echt niet op gang komen.

De kinderen tekenen met kleurpotlood of stift hun plattegrond van vrijheid.

Geef ze ongeveer vijftien minuten de tijd om de tekening te maken.

Laat de kinderen verder gaan met het maken van aantekeningen bij het begrip vrijheid. Laat hen het werkblad invullen. Loop rond en stimuleer leerlingen om zo specifiek mogelijk te zijn in hun antwoorden. Als een leerling bijvoorbeeld *gras* als antwoord geeft op de vraag *Welke geur hoort er bij vrijheid?*. Om wat voor gras gaat dat dan? Pas gemaaid gras? Pas gemaaid gras na een regenbui? Hooi? Hoe specifieker de antwoorden, hoe rijker de beelden. Geef de leerlingen ongeveer tien minuten de tijd om hun aantekeningen te maken.

Laat hen vervolgens beginnen aan hun gedicht volgens het stappenplan op het werkblad. Geef hiervoor tien minuten tot een kwartier. Vertel dat er nog geen eindproduct hoeft te ontstaan en dat het gedicht niet hoeft te rijmen.

Afsluiting

10 minuten

Vraag enkele leerlingen die al in een ver stadium zijn om hun gedicht voor te dragen. Vraag de andere leerlingen om feedback te geven. Begin met de tops en pas daarna de tips. Herkennen de leerlingen zich in de voorgedragen tekst? Is het begrip vrijheid duidelijk en goed uitgewerkt?

Sluit de les af door nogmaals naar het muziekfragment te luisteren.

Geef de leerlingen in de loop van de week tijd om hun gedicht verder te verbeteren en in het net uit te werken door het of netjes over te schrijven of door het op te maken met de computer.